

Δημοκρατία Κριτήριο Αξιολόγησης (Ενιαία Εξέταση)

Κείμενο Ι

Ο Αντρέ Μαλρώ, ως υπουργός πολιτισμού της Γαλλίας είχε εκφωνήσει έναν εμβληματικό λόγο με αφορμή την πρώτη φωταγώγηση της Ακρόπολης το 1959. Αποσπάσματα της ομιλίας αυτής -ελαφρώς διασκευασμένα- ακολουθούν παρακάτω:

1§ «Όλα τα πράγματα είναι προορισμένα να παρακμάσουν, μακάρι όμως να μπορούσατε να πείτε για μας, μελλοντικοί αιώνες, ότι φτιάξαμε την πιο ξακουστή και την πιο ευτυχισμένη πόλη του κόσμου...» Τα λόγια αυτά του Περικλή απόψε θα ακουστούν από την Αμερική ως την Ιαπωνία.

2§ Η Ακρόπολη -που φωταγωγείται σήμερα- είναι ο μοναδικός τόπος του κόσμου που κατοικείται ταυτόχρονα από το πνεύμα και από το θάρρος. Σήμερα ξέρουμε ότι η Ελλάδα δημιούργησε έναν τύπο ανθρώπου που δεν είχε υπάρξει ποτέ ως τότε. Δεν θα πάψουμε ποτέ να το διακηρύσσουμε: ό,τι σημαίνει για μας η τόσο συγκεκριμένη λέξη παιδεία -το σύνολο των έργων της τέχνης και του πνεύματος- η Ελλάδα το μετέτρεψε, προς δόξαν της, σε μείζον μέσον διαπαιδαγώγησης του ανθρώπου. Είναι ο πρώτος πολιτισμός χωρίς ιερό βιβλίο, όπου η λέξη ευφυΐα σήμαινε να θέτεις ερωτήματα. Ερωτήματα που έμελλε να γεννήσουν την κατάκτηση του κόσμου από το πνεύμα, της μοίρας από την τραγωδία, του θείου από την τέχνη και τον άνθρωπο.

3§ Μας λέει η αρχαία Ελλάδα: «Αναζήτησα την αλήθεια και βρήκα τη δικαιοσύνη και την ελευθερία. Επινόησα την ανεξαρτησία της τέχνης και του πνεύματος. Αναβίβασα τον άνθρωπο και τον έθεσα αντιμέτωπο με τους θεούς του, τον άνθρωπο που είχε σκύψει το κεφάλι παντού εδώ και τέσσερις χιλιετίες. Και την ίδια στιγμή τον έβαλα να αναμετρηθεί με τον δυνάστη». Είναι μια γλώσσα απλή αλλά αθάνατη που την ακούμε ακόμα.

4§ Ωστόσο, το μείζον πολιτικό πρόβλημα της εποχής μας είναι να συμφιλιώσουμε την κοινωνική δικαιοσύνη με την ελευθερία· το μείζον πνευματικό πρόβλημα, να κάνουμε τα μεγάλα έργα προσिता σε όσο γίνεται μεγαλύτερο αριθμό ανθρώπων. Και ο σημερινός πολιτισμός, όπως εκείνος της αρχαίας Ελλάδας, είναι ένας πολιτισμός που θέτει ερωτήματα. Δεν βρήκε όμως ακόμα τον υποδειγματικό τύπο ανθρώπου, έστω εφήμερο ή ιδεατό, και χωρίς αυτόν κανένας πολιτισμός δεν παίρνει σαφή μορφή.

5§ Ο σημερινός άνθρωπος ανήκει σε όλους εκείνους που θα προσπαθήσουν μαζί να τον δημιουργήσουν· το πνεύμα δεν γνωρίζει μικρά έθνη, γνωρίζει μόνο αδελφά έθνη. **Μια κρυφή Ελλάδα υπάρχει στην καρδιά όλων των ανθρώπων της Δύσης.** Το θέμα δεν είναι να επαναπαυθούμε στο παρελθόν μας, αλλά να επινοήσουμε το μέλλον που το παρελθόν απαιτεί από μας. Στο κατώφλι της εποχής του ατόμου, για μια ακόμα φορά, ο άνθρωπος χρειάζεται να διαπαιδαγωγηθεί από το πνεύμα. Και ολόκληρη η νεολαία της Δύσης χρειάζεται να θυμάται πως, όταν συνέβη αυτό για πρώτη φορά, ο άνθρωπος έθεσε στην υπηρεσία του πνεύματος τα δόρατα που αναχαίτισαν τον Ξέρξη.

6§ Όταν οι νεκροί της πρόσφατης ελληνικής Αντίστασης [\[1\]](#) έπεφταν στο έδαφος όπου επρόκειτο να περάσουν την πρώτη νύχτα του θανάτου τους, έπεφταν σ' ένα χώμα που είχε γεννήσει την πιο ευγενική και την πιο παλιά ανθρώπινη πρόκληση, κάτω από τα άστρα που μας κοιτάζουν απόψε, τα άστρα που ξενύχτησαν τους νεκρούς της Σαλαμίνας.

7§ Φώτα της αποψινής νύχτας, πηγαίνετε να πείτε στον κόσμο ότι οι Θερμοπύλες καλούν τη Σαλαμίνα και τελειώνουν στην Ακρόπολη, με την προϋπόθεση ότι δεν τις ξεχνούμε!

Αθήνα, 28 Μαΐου 1959

[\[1\]](#) Αναφέρεται στην αντίσταση που προέβλεπαν οι Έλληνες κατά τη διάρκεια της Κατοχής (στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο) εναντίον των κατακτητών για την απελευθέρωση της Ελλάδας.

Κείμενο ΙΙ

Στις **28 Μαρτίου** του 1969 ο νομπελίστας ποιητής [Γιώργος Σεφέρης](#) αποφασίζει να λύσει τη σιωπή του και να μιλήσει ανοιχτά κατά του δικτατορικού καθεστώτος (1967-1974). Μαγνητοφωνεί μία δήλωση, στην οποία, μεταξύ άλλων, κρούει τον κώδωνα του κινδύνου στο στρατιωτικό καθεστώς για την τραγωδία στην οποία οδηγούσε την Ελλάδα. Η κασέτα φθάνει λαθραία στο Λονδίνο και αυθημερόν η δήλωσή του μεταδίδεται από την Ελληνική Υπηρεσία του BBC, ενώ αναμεταδίδεται από τον ραδιοφωνικό σταθμό του Παρισιού και την «Ντίοτσε Βέλε». Παρακάτω ακολουθεί η λιτή δήλωσή του. Πάει καιρός που πήρα την απόφαση να κρατηθώ έξω από τα πολιτικά του τόπου. Προσπάθησα άλλοτε να το εξηγήσω, αυτό δε σημαίνει διόλου πως μου είναι αδιάφορη η πολιτική ζωή μας.

Έτσι, από τα χρόνια εκείνα ως τώρα τελευταία έπαψα κατά κανόνα ν' αγγίζω τέτοια θέματα. [...] Μολαταύτα, μήνες τώρα, αισθάνομαι μέσα μου και γύρω μου, ολοένα πιο επιτακτικά το χρέος να πω ένα λόγο για τη σημερινή κατάστασή μας. Με όλη τη δυνατή συντομία, να τι θα έλεγα:

Κλείνουν δυο χρόνια που μας έχει επιβληθεί ένα καθεστώς όλως διόλου αντίθετο με τα ιδεώδη για τα οποία πολέμησε ο κόσμος μας και τόσο περίλαμπρα ο λαός μας, στον τελευταίο παγκόσμιο πόλεμο. Είναι μια κατάσταση υποχρεωτικής νάρκης όπου, όσες πνευματικές αξίες κατορθώσαμε να κρατήσουμε ζωντανές, με πόνους και με κόπους, πάνε κι' αυτές να καταποντιστούν μέσα στα ελώδη στεκάμενα νερά. Δε θα μου ήταν δύσκολο να καταλάβω πως τέτοιες ζημιές δε λογαριάζουν παρά πολύ για ορισμένους ανθρώπους. Δυστυχώς, δεν πρόκειται μόνο γι' αυτόν τον κίνδυνο. Όλοι πια το διδάχτηκαν και το ξέρουν πως στις δικτατορικές καταστάσεις, η αρχή μπορεί να μοιάζει εύκολη, όμως η τραγωδία περιμένει, αναπότρεπτη, στο τέλος. Το δράμα αυτού του τέλους μάς βασανίζει, συνειδητά ή ασυνειδητά όπως στους παμπάλαιους χορούς του Αισχύλου. Όσο μένει η ανωμαλία, τόσο προχωρεί το κακό.

Είμαι ένας άνθρωπος χωρίς κανένα απολύτως πολιτικό δεσμό, και, μπορώ να το πω, μιλώ χωρίς φόβο και χωρίς πάθος. Βλέπω μπροστά μου τον γκρεμό όπου μας οδηγεί η καταπίεση που κάλυψε τον τόπο. Αυτή η ανωμαλία πρέπει να σταματήσει. Είναι Εθνική επιταγή. Τώρα ξαναγυρίζω στη σιωπή μου. Παρακαλώ τον Θεό, να μη με φέρει άλλη φορά σε παρόμοια ανάγκη να ξαναμιλήσω.

Κείμενο III

Γιώργος Σεφέρης – Οι γάτες τ' Αϊ-Νικόλα (απόσπασμα)

Το κείμενο που ακολουθεί είναι αλληγορικό. Εναντιώνεται στην αγγλοκρατία της Κύπρου που διήρκεσε από το 1878 έως το 1959, στο δικτατορικό καθεστώς της Ελλάδας αλλά και σε κάθε μορφή αυταρχισμού. Ο Γιώργος Σεφέρης εμπνεύστηκε το ποίημα αυτό όταν ένας μοναχός, στο μοναστήρι του Αγίου Νικολάου, του εξήγησε πώς πήρε την ονομασία του το ακρωτήριο «Κάβο Γάτα» στην Κύπρο. Του είπε πως κάποτε έπεσε ανομβρία στο νησί για πολλά χρόνια και γέμισε ο τόπος φίδια. Τότε οι μοναχοί ανέθρεψαν γάτες και κάθε μέρα το χάραμα αλλά και το βράδυ τις έστελναν έξω από το μοναστήρι να κυνηγήσουν τα φίδια. Η μάχη αυτή των φιδιών με τις γάτες κράτησε χρόνια. Στο τέλος οι γάτες εξολόθρευσαν τα φίδια αλλά και οι ίδιες χάθηκαν αφού δεν άντεξαν το δηλητήριο. Ο Σεφέρης ξεκίνησε να γράφει το ποίημα το 1952 και το εξέδωσε το 1969, έναν μήνα πριν τη δήλωση κατά της δικτατορίας.

Διηγότανε την ιστορία ένας καλόγερος
ένας μισότρελος, ένας ονειροπόλος.
«Τον καιρό της μεγάλης στέγνιας,
—σαράντα χρόνια αναβροχιά—
ρημάχτηκε όλο το νησί·
πέθαινε ο κόσμος και γεννιούνταν φίδια.
Μιλιούνια φίδια τούτο τ' ακρωτήρι,
χοντρά σαν το ποδάρι ανθρώπου και φαρμακερά.
Το μοναστήρι τ' Αϊ-Νικόλα τότειχαν τότε
Αγιοβασιλείτεςκαλογέροι
κι ούτε μπορούσαν να δουλέψουν τα χωράφια
κι ούτε να βγάλουν τα κοπάδια στη βοσκή·
τους έσωσαν οι γάτες που αναθρέφαν.
Την κάθε αυγή χτυπούσε μια καμπάνα
και ξεκινούσαν τσούρμο για τη μάχη.
Όλη μέρα χτυπιούνταν ως την ώρα
που σήμαιναν το βραδινό ταγίνι.
Απόδειπνα πάλι η καμπάνα
και βγαίνουν για τον πόλεμο της νύχτας.
Ήτανε θαύμα να τις βλέπεις, λένε,
άλλη κουσσή, κι άλλη στραβή, την άλλη
χωρίς μύτη, χωρίς αυτί, προβιά κουρέλι.
Έτσι με τέσσερεις καμπάνες την ημέρα
πέρασαν μήνες, χρόνια, καιροί κι άλλοι καιροί.
Άγρια πεισματικές και πάντα λαβωμένες
ξολόθρεψαν τα φίδια μα στο τέλος
χαθήκανε· δεν άντεξαν τόσο φαρμάκι.
Ωσάν καράβι καταποντισμένο

τίποτε δεν αφήσαν στον αφρό
μήτε νιαούρισμα, μήτε καμπάνα.
Τι να σου κάνουν οι ταλαίπωρες
παλεύοντας και πίνοντας μέρα και νύχτα
το αίμα το φαρμακερό των ερπετών.
Αιώνες φαρμάκι· γενιές φαρμάκι».

Τετάρτη, 5 Φεβρουαρίου 1969

Παρατηρήσεις

ΘΕΜΑ Α.

Να αποδώσετε το περιεχόμενο των παραγράφων 3, 4 και 5 του **Κειμένου 1** σε μια περίληψη των 50-60 περίπου λέξεων.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Β.

1. Τι εννοεί με τη φράση «**Μια κρυφή Ελλάδα υπάρχει στην καρδιά όλων των ανθρώπων της Δύσης**» ο ομιλητής στο Κείμενο 1; Να αποδώσετε το νόημα που δίνετε σε 60-80 λέξεις. Στην απάντησή σας να αξιοποιήσετε και τις δικές σας αλλά και τις σκέψεις του Α. Μαλρώ.

Μονάδες 15

2α) Διακηρύσσουμε, συγκεχυμένη, μείζον, εφήμερο, ιδεατό: Οι υπογραμμισμένες λέξεις του **Κειμένου 1** ανήκουν σε πιο επίσημες/εκλεπτυσμένες μορφές λεξιλογίου. Να καταγράψετε από μία συνώνυμη, για κάθε μία από αυτές τις λέξεις, ώστε το ύφος να καθίσταται πιο απλό και καθημερινό.

Μονάδες 05

2β) Ποιο επικοινωνιακό αποτέλεσμα πιστεύετε ότι εξυπηρετεί η προσωποποίηση των «φώτων της νύχτας» και η επίκληση σε αυτά (Κείμενο 1, παράγραφος 7**); Ποια πιστεύετε ότι είναι η σχέση των εκφραστικών μέσων αυτών με το περιεχόμενο του κειμένου και με την πρόθεση του ομιλητή;**

Μονάδες 05

3. Στο **Κείμενο 2** ο Γ. Σεφέρης επιλέγει να μιλήσει ανοιχτά για «μια ανωμαλία που πρέπει να σταματήσει». Μάλιστα, δεν διστάζει να χρησιμοποιήσει το α' ρηματικό πρόσωπο για να κάνει την ιδεολογική του κατάθεση. Να σχολιάσετε τις δύο αυτές επιλογές του ποιητή αν λάβει κανείς υπόψη το γεγονός ότι ο Σεφέρης ήταν διπλωμάτης, ποιητής και αναγνωρισμένος πνευματικός άνθρωπος της εποχής.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Γ.

Αφού διαβάσετε προσεκτικά το **Κείμενο 3** και το συνοδευτικό σημείωμα, να εξηγήσετε σε μια παράγραφο των 80-100 λέξεων τι συμβολίζουν τα φίδια στο ακρωτήριο αλλά και οι γάτες του Αϊ Νικόλα. Γιατί στο τέλος χάνονται και οι γάτες παρά τη νίκη τους επί των ερπετών;

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Δ.

Επικοινωνιακή περίπτωση: Πανηγυρικός λόγος στο μουσείο της Ακρόπολης. Ένα μεγάλο πλήθος μέσω ενημέρωσης από όλον τον κόσμο καλύπτει το γεγονός ζωντανά.

Πομπός: Νεαρός φοιτητής, φοιτήτρια.

Δέκτης: Πλήθος κόσμου που έχει συρρεύσει στο μουσείο της Ακρόπολης / Πολίτες όλου του κόσμου.

Θέμα: Υποθέστε ότι ξημερώνει η ημέρα που, κατόπιν συντονισμένων κινήσεων της Ελληνικής Πολιτείας, επιτυγχάνεται η επιστροφή των γλυπτών του Παρθενώνα τα οποία επί αρκετά χρόνια βρίσκονταν στο Βρετανικό Μουσείο. Πλήθος συγκινημένου κόσμου συρρέει στο Μουσείο της Ακρόπολης να τα θαυμάσει από κοντά. Εσείς καλείστε να εκφωνήσετε, λόγω του γεγονότος, έναν πανηγυρικό λόγο (400 περίπου λέξεων) ως εκπρόσωπος της φοιτητικής νεολαίας. Λαμβάνοντας υπόψη τις γνώσεις σας αλλά και τα λόγια του Α. Μαλρώ (**Κείμενο 1**) να εξηγήσετε γιατί η δημοκρατία -σύμβολο της οποίας είναι ο Παρθενώνας- αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την κατάκτηση της ελευθερίας και της ευτυχίας ανθρώπων και λαών.

Μονάδες 30